

2514
ಕರ್ನಾಟಕೋ ವಿಜಯತೇ
KWAR

ಶ್ರೀ ಸರಸ್ವತೀ ಭಾರತ ಭಕ್ತ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
(ತೃತೀಯ ಕುಸುಮ.)

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ

ಚರಿತ್ರೆ.

ವೆಂಕಟೇಶ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಸಾರಾಂಶವಾಗಿದೆ.

(ಶ್ರೀ ರಾಮೋಪಾಸಕ

ಪ್ರಕಾಶಕಃ

ಶ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣಾಜಿ ಗುರುಕಾನ ಸಂಗಮ

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,

ಸರಸ್ವತೀ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಸಾರಕ ವಾಚನಾಲಯ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಒಂದನೇ ಆವೃತ್ತಿ ೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು.

(ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಬಾಧ್ಯತೆಯು ಕಾದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.)

ಕಾ: ೧-೫-೧೯೨೨.

ಬೆಲೆ ೦-೪-೦

2514

923,254

ಗಾಂಧಿ/ವಾ

320.55
NAR N22
ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆ, ಗಾಂಧಿ ಹಸ್ತ
॥ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪರಬ್ರಹ್ಮಣೀನಮಃ ॥

ಮಹಾ ಕರ್ಮಯೋಗಿ

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಚರಿತ್ರೆ.

ಪಂಚದೇವತಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ವಂದಿಸೆನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೇ ।

ತಂದೆತಾಯ್ತುಳುನೀನೆಯೆನ್ನಯ ।

ಬಂಧುರವವರಬಂಧುಬಳಗವುನೀನೆಯೆಂದೆನುತ ॥

ಕಂದನೆನ್ನತತಿಳಿಯುತೆನ್ನಯ ।

ಕುಂದುಗಳೆಯುತೆ ಗಾಂಧಿಮಹಿಮರ ।

ಚಂದಚರಿತೆಯಪೇಳಲೆನಗುರೆ ನೀಡುಸನ್ನತಿಯ ॥೧॥

ದೇವಗಂಗಾಧರನೆ ಸಾಂಬನೆ ।

ಸೇವಕಪ್ರಿಯಸೋಮಶೇಖರ ।

ಪಾವಕಾಕ್ಷಕ ಪಾಪಹಾರಕ ಪಾವತೀಪತಿಯೇ ॥

ಭಾವಜಾರಿಯೆ ಭಜಿಸೆಂತತ ।

ಪಾವನಾತ್ಮರ ಗಾಂಧಿಮಹಿಮರ ||

ಕಾವಚರಿತೆಯಪೇಳಲೆನಗುರೆ ನೀಡುಸನ್ಮತಿಯ ||೨||

ಮೂರನುಣ ಪ್ರಭುವರನೆ ವಿಷ್ಣುವೆ ।

ಭೂರನುಣ ಭಯನಾಶ ಬಹುವಿಧ ।

ಘೋರ ಪಾಪವಬೇಗಕಳೆವನೆ ಕರುಣಸಾಗರನೇ ||

ಸಾರಸಾಕ್ಷನೆ ಸಾರಿಸ್ತುತಿಪೆನು ।

ಧೀರಮಣಿವರ ಗಾಂಧಿಮಹಿಮರ ।

ಚಾರುಚರಿತೆಯಪೇಳಲೆನಗುರೆ ನೀಡುಸನ್ಮತಿಯ ||೩||

ತರುಣಿಸುರಮಣಿ ಶಾರದಾಂಬಿಯೆ ।

ಕರದಿವೀಣಾಧಾರಿಸದಯಳೆ ।

ಮೆರೆವನೂಪರ ಗಿಜ್ಜೆಕಂಕಣಧರಿಸಿಶೋಭಿಪಳೇ ||

ಪರಮಮಂಗಳೆ ಪದಕೆನಮಿಪೆನು ।

ಚರಣದಾಸನು ಗಾಂಧಿಮಹಿಮರ ।

ವರಸುಚರಿತೆಯಪೇಳಲೆನಗುರೆ ನೀಡುಸನ್ಮತಿಯ ||೪||

ರಂಜಿಸುವಗಜಮುಖನೆ ಗಣಪನೆ ।

ಭಂಜಕನೆ ಭವಸಂಕಟಂಗಳೆ ।

ಮಂಜುಳಾಂಗನೆ ಮಾಯರಹಿತನೆಮೋದದಾಯಕನೇ||

ನಂಜುಗೊರಲನ ಸುತನೆತವಪದ ।

ಕಂಜಕೆರಗುವೆ ಗಾಂಧಿಮಹಿಮರ ।

ರಂಜಿಸುವಚರಿತೆಯನು ಪೇಳಲು ನೀಡು ಸನ್ಮತಿಯು ॥೨೩॥

ಸತ್ಯನಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಲಲಿತವಹಕನಾಟನುಡಿಯಿಂ ।

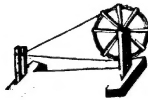
ಫಲಿತನಾದೀಪದ್ಯವೃಕ್ಷದ ।

ಫಲವೃತಾನಿದುಸಿಹಿಯೊ ಮೇಣಿದುಕಹಿಯೊನಾಕಾಣೆ ॥

ಒಲುಮೆಯಿಂದಲಿಗೈದಕೃತಿಯೊಳು ।

ನೆಲೆಯಗೊಂಡಿಹ ಸಕಲದೋಷವ ।

ಸಲಿಲಸ್ನೇಹನಾಥಯಾದಿಂದಲಿಮನ್ನಿಸುದು ಬುಧರೇ ॥೧॥

ಶ್ರೀಚರಕದೇವತಾಭ್ಯೋನ್ನಮಃ

❀ ಶ್ರೀ ❀ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ

ಚರಿತ್ರೆ.

೧ನೇ ಭಾಗ

ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ ಪೀಠಿಕೆ.

ಮಹಿಮೆತಲದಲ್ಲಿ ಮ. ಗಾಂಧಿಯವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿಯದ ಮಾನವನು ಒಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಆದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಮಗಂತೂ, ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ರಾಷ್ಟ್ರದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪರಂತೆ, ಕಾಣುತ್ತಿರುವರು. ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ವೃದ್ಧಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಚಳವಳಿಗೆ ಸೂತ್ರಧಾರರಾರೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಗಾಂಧೀಮಹಾರಾಜರೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉತ್ತರಕೊಡುವನು. ಮತ್ತು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಪಾದೀಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ಒಬ್ಬ ಐದು ವರ್ಷದ ಸಂಣ ಹುಡುಗನನ್ನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿರುವ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಎಂಥದು, ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಗಾಂಧೀಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವನು. ಹೀಗೆ ಆ ಬಾಲ ವೃದ್ಧರ ಆದರಕ್ಕೂ

ಪುಚಯಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾದ ಮಹನೀಯರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂತ ಬಣ್ಣಿಸಲಿ.

ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಮೇಲೆ ಮೂರುಮಂದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರು ವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮರೆಂದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪಂಡಿತ ವರ್ಯರ ಉದ್ಗಾರಗಳಿರುವವು. ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮುರ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿಗಂತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೋಗಿರುವದು.

ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಹಿಂದೂ ಬಾಂಧವರ ದುಃಖವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ತಾವು ಪರಿಪರಿಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೋಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಇವರ ನೈತಿಕ ಬಲವೂ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯೂ, ನಿಷ್ಪ್ರಹತೆಯೂ, ಶ್ರಮಸಹಿಷ್ಣುತೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾದವು. ಈಗಂತೂ ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ತಪೋಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಂತೆ ಕಾಣುವರು. ಇಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದು ನನ್ನಂಥ ಅಲ್ಪಜ್ಞನಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯ ಕಂಡಿರಾ.

ಈ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಮ್ಮೊಬ್ಬರತ ಖಂಡದ ದಾಸ್ಯ ವಿಮೋಚನೆಗೆ ಮಹಾತ್ಮರಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು ಅವರನ್ನದೇವರೇ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇಂಥ ಈಶ್ವರೀ ವಿಭೂತಿಗಳ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕವೂ, ಅನುಕರಣೀಯವೂ, ದೇಶಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಗಲದಾಯಕವೂ ಆದ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯು ನಮ್ಮದೇಶಬಾಂಧವ

ರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವದು ಅತಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಯಥಾಮತಿ ತಿಳಿಸಲು ಉಪ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಜನ್ಮ, ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ.

ಸನ್ ೧೮೬೯-೧೮೯೨ರ ವರೆಗೆ-

ನಮ್ಮ ಮುಂಬೈ ಇಲಾಖೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿ ವಾಡ ಪ್ರಾಂತವಿರುವದಷ್ಟೆ? ಅಲ್ಲಿ ಪೋರ ಎಂಬುವದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂಸ್ಥಾನವುಂಟು ಪೋರ ಪಟ್ಟಣವೇ ಅದರ ರಾಜಧಾನಿಯು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಹಿಂದೆ ಕರಮ ಚಂದಜೀ ಎಂಬ ವಾಣಿಜ್ಯಕುಲದ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥರಿದ್ದರು. ಅವರು ಆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಿನಾಣರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಒಳ್ಳೇ ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುಗಳೂ, ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೂ. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಪತ್ನಿಯವರಾದರೂ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಇವರ ಪುಣ್ಯೋದರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಾದ **ಮೋಹನದಾಸರು** ಸನ್ ೧೮೬೯ ನೇ ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳ ೨ ನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿನಸ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ **ಉದಯಿಸಿದರು**. ಇವರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಹು ಚಲುವರು ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಮೋಹಕ ಗುಣದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು **ಮಹಾತ್ಮರ** ಮಾತೆಯವರು ಒಳ್ಳೇ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ, ಪತಿ ಸೇವಾಪಾರಾಯಣರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರು ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂ

ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಕಡೆತನಕ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರ ಮುಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು.

ವಿಲಾಯತಿಯ ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ.

ಮಹಾತ್ಮರು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಸಾದಕೂಡಲೇ ಇವರ ಆಪ್ತರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇವರನ್ನು ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಕೇಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ಮಹಾತ್ಮ ರಿಗಾದರೂ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ದೊಡ್ಡಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿ ಬರುವ ಉಮೇದು ಒಹವಾಗಿ ಇತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರ ಆ ವಿಚಾರವು ಅವರ ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟರೂ ಅನಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗಿರುವರೆಂದು ಆ ಸಂಧ್ಯೆ ಮಣಿಯರು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ರಿಂದ ನೊದನೊನಲು ತಮ್ಮ ಮಗನ ಪರದೇಶ ಗಮನಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಗನು— “ ಮಧ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವ ರಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಪರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸಹ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇ ಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನೋಹನದಾಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೆಯ

ಮೂರು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು ಆಗ ಅವರ ತಾಯಿಯವರು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಲಿಕ್ಕೆ ಮಗನಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಅವರ ಬಂಧುಗಳು ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಮೋಹನದಾಸರು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮರು ಸನ್ ೧೮೮೮ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಸುಖರೂಪದಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಈ ಮೊದಲೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಇವರ ಮಿತ್ರರು ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವಿಶಾಲವಾದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚುವದು ಮೋಹನದಾಸರ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಖಾನಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಊಟ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸೊಗಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯಸ್ಥರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಯಾವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಬಹು ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನಸ ಕಾಲಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಕಾಲಕರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಸ್ನೇಹಿತನ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆಗ ಕೇಳುವದೇನೆದೆ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವಲ್ಲಿ ಸುಭಕ್ಷಭೋಜನವಾದಂತಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು. ಆ ತರುಣ ಮಿತ್ರನು ವಿಲಾಯ

ತಿಗೆ ಬಂದು ಬಹಳ ದಿನಸಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿಯೆಲ್ಲ ವೈಯುಂಢತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಯೆಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಕಾರಣ ಸಭ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಾದಾ ಪೋಷಾಕಿನ ಮೋಹನದಾಸರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ತರುಣನಿಗೆ ಬಹು ವಿನೋದವಿನಿಸಿತು. ಏನು ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರನ್ನು ನೋಡಿ ವಿನೋದವೇ? ಪಾಸ ಅತನೇನು ಮಾಡಿಯಾನು! ಆ ವಿಧರ್ಮಿಗಳ ಸಹವಾಸವೂ, ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಅತನ ಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡುಕಲುಷಿತ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅಂತಲೇ ನಮ್ಮ ಮೋಹನದಾಸರ ಮಾತೆಯವರು ಅವರನ್ನು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ

ಏನೇನಿಗಲಿ “ಅಷ್ಟಕಂಡಿರಾ ಕೃಷ್ಣಂಭಟ್ಟರೇ” ಎಂಬಂತೆ ಆ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶ ಬಾಂಧವನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಹನದಾಸರಿಗೆ ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು. ಅತನಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ರಿಚಮಂಡ ಓಣಿಯೊಳಗಿನ ಇನ್ನರಟಿಂಪಲ್, ಎಂಬ ಒಂದು ಭವ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಎಲ್ಲತರದ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಆತನು ಅಲ್ಲಿಯ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಗೆ ಮನಮೆಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಮೋಹನದಾಸರಿಗೆ ತನ್ನಂತೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಖೇದವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವರು ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ವ್ರತಭಂಗವಾಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಮೋಹನದಾಸರಿಗೆ ಮೇಜವಾನಿಯಲ್ಲಿ ಔತಣ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಯುಕ್ತವಾದ ಸಾರನ್ನು ಬಡಿಸಲು ಅವರು

ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಆ ಅನಾಚಾರಿಗಳೊಡನೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಕೂಡದೆ ಎನ್ನು ಹೊರಟು ಹೋದರು ಮತ್ತು ಆ ದುರುಳರ ಸಂಗತಿಯೇಬೇಡವೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಸಣ್ಣಕೋಣೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಪ್ರೀಯ ವಾಚಕರೇ ನೋಡಿದರಾ ಮಹನೀಯರ ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರು ಸ್ವಧರ್ಮಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಸ್ವಮಿತ್ರರನ್ನು ತೊರೆದರೇ ಹೊರ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಭಂಗವಾಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಹಾ ಇದಲ್ಲವೇ ಮಹಾತ್ಮರ ಲಕ್ಷಣವು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಲಂಡನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮೂರುವರ್ಷವಿದ್ದು ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಇವರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂದೆ ಅವರ ಪರಿಚಯಸ್ಥನಾದ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೃಹಸ್ಥನು ನಿಮಗೆ ವಿಲಾಯತಿಯ ವಾಸವು ಸೇರಿತೇ, ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಅವರು ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ದೇಶಗಳೊಡನೆ ಸರಿಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಇಂಗ್ಲಂಡ ವಾಸವು ಹೆಚ್ಚು ಸೇರಿತು. ಎಂದು ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು. ಅಹಾ ಇದಲ್ಲವೇ ನಿಜವಾದ ದೇಶಾಭಿಮಾನವು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಮಾತೋಶ್ರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮಗನು
ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾಗಿ ಬಂದದ್ದನ್ನಷ್ಟು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ವೋದನವಾಸರು ವಿಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅವರ

ರಮಾತೆಯವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಮಾತೆಯ ನಿಧನವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಅವರ ಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹು ವ್ಯಥೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಈಶಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಅವರು ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರಿಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಆಫ್ರಿಕೆಯವಾಸ.

ಪ್ರಿಯವಾಚಕರೇ!

ಮಹಾತ್ಮರ ಮನೋಹರ ಹಾಗೂ ಮಹಿಮಾ ವಿಶೇಷ ಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹನೀಯರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಜನರ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಹಾಸ ಮತ್ತು ಈಗ ಭರತ ಮಾತೆಯ ಬಂಧವಿವೋಚನಗಾಗಿ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯಾಸ, ಹೀಗೆ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಆದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಮ. ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ ಆಫ್ರಿಕೆಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಆ ವ್ಯಾಜ್ಯವಾದರೂ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಸನ್ ೧೮೯೩ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊ

ರಟು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕದ ದರ್ಬನ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವರಿಷ್ಠ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಡ್ವೋಕೇಟರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಹು ಶ್ರಮದಿಂದ ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಬರೇ ಸನ್ನದ್ಧರಾದರಲ್ಲದೆ ಇವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತಂತಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಇವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನೇ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರಹತ್ತಿದವು.

ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಕುದುರೆಯ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಪ್ರವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬಂಡಿಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುಷ್ಪಕಾಯದ ಲಠಿ ಸಾಹೇಬನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇವರು ಕೋಚಮನ್ನನ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನೋಡಿರಿ ಎಷ್ಟು ವಿಲಕ್ಷಣ ವೃತ್ತಾಸ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಸಹನವಾಗದೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಕಾಲಿಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಸಾಹೇಬನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಮೋಹನದಾಸರ ಕವಾಳಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಬಹು ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ತಡಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೆ ಆ ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಕ್ರೂರಸಾಹೇಬನು ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡೆದು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕೆಡವಿದನು. (ಅಯ್ಯೋ ಎಂಥ ನೀಚನವನು) ಇಷ್ಟಾದರೂ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ ದುಷ್ಟ ಜನರು ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ ನೀವಿಷ್ಟು ಆಣೆ. ಮಹಾತ್ಮರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಕೂಡಲೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಅಪಮಾನ

ಗಳನ್ನೂ, ಕಷ್ಟಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ವರ್ಷಾನಂತರ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಇವರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದವರು ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಜನರ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದುಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಇವರು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವದೇಶ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂದುಜಾಂಧವರ ಹಕ್ಕಿನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಹಿಂದೂ ಜನರ ಸಹಿಯ ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅವನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಚಳವಳಿಯು ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದೂ ಜನರಲ್ಲಿ ನವೀನ ಜಾಗೃತಿಯುಂಟಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಹಿಂದೂ ಜನರು ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನವಜೀವನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ನರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಹಾತ್ಮರ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪರಿಶ್ರಮವೇ ಕಾರಣವಲ್ಲವೇ?

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಿಂದ ಆಗ ಆಫ್ರಿಕಾಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹುಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ವಸತಿಗಾರರು ಬೇಕಾದಂಥ ಜುಲುಮೆಯ ಕಾಯಿದೆ

ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಹಿಂದೂ ನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಬಹು ಕೆಟ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರ ದೈನ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳೇ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತವರ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಹು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರು. ಅಹಾ ಇದಲ್ಲವೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನವು. ಈ ಮಹನೀಯರು ಸನ್ ೧೯೧೪ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಾತಾಲಾ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಕೆಲವು ಮುಂದಾಳುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ 'ನಾತಾಲಾ ಇಂಡಿಯನ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್' ಎಂಬ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸ್ವತಃ ತಾವು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳಾದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ತಕ್ಕ ನಾಯಕರು ಲಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದೂ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಬಡವರ ಮನೆಗೆ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾನೇ ಬಂದಂತೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಬಹು ಜನರ ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲಿಯ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಜನರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ತೊಂದರೆಗಳ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನೇಕ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಆಗತಕ್ಕಷ್ಟು ಫಲವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ವಿಘ್ನಗಳು.

ಮಹಾತ್ಮರು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುವದು. ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವದು ಅವರ ಹುಟ್ಟು ಗುಣಗಳಾಗಿರುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡ

ಮಾಡಲು ಸನ್ ೧೮೯೫ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಂಬೈ ಮುಂತಾದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಕೂಡಿಸಿ ಸ್ವಾರ್ಥದಾಯಕವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕದ ಹಿಂದೂಜನರ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹು ತಳಮಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕ್ಲೇಶ ನಿವಾರಣೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಲೋಚಿಸಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿರಲು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕದ ನಾತಾಲಾ ಸರಕಾರದವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹಾಜರಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನೋಟೀಸು ತೆಗೆದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಸನ್ ೧೮೯೬ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕಾಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬಸಹಿತ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮರು ಆಫ್ರಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ೨-೩ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಸನ್ ೧೮೯೯ ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಶರಿಗೂ ಬೋಅರಿಗೂ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ನಿಜವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ **ಮೋಹನದಾಸರು** ತಮ್ಮ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದ ಅಂತಸ್ಥ ಮತಭೇದವನ್ನು ಮರೆತು ಅಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೂಜನರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತನುಮನಧನಗಳಿಂದ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಸಾಶಂಕಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಕಾರ

ವರ್ಗವು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. (ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ) ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಮೇಲೆ ಬೋಅರರ ಉಪಟಳವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದವರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಸರಕಾರದವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ನೋಡಿರಿ. ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇರು ಗಂಟುಬೀಳಲು ಆಗ ಬಡ ಗಾಂಧಿಯವರ ನೆನಪಾಯಿತು. (ಸಂಕಟ ಬಂದಾಗ ವೆಂಕಟರಮಣ)

ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರೇ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯೊಂದು ನೆನಪಾಗುವದು. ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಮಹಾ ಭಾರಥದಂಥವಿತ್ರಕಥೆಯ ಸಾಮ್ಯವು ಅತಿ ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲವೆ? ಅದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸದು. ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸೊಗಸಾಗುವದಿಲ್ಲ. ವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ತಸ್ಮಾತ್ ಆ ಕಥೆಯನ್ನಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವೆನು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ದಾಯಾದರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದಕಾಡಿ ಬಹು ವಿಧದದುಃಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಡೆಗೆ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮರನ್ನು ಆಡವಿಗೆ ಕಳುಹಿದ ಕಥೆಯು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯೇ ಅದೆ. ಆ ದುಷ್ಟರು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸಮಾಧಾನರಾಗದೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತಷ್ಟು ನೋಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಘೋಷಯಾತ್ರೆಯ ನೆವದಿಂದ ಪಾಂಡವರಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಅವರ

ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಹಾ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ದ್ರೌಪದೀದೇವಿಯುಬಳಗಹೋಗಿ ಆಕೆಯಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತು ವಂತೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು. ಇತ್ತ ದುರ್ಯೋಧನಾ ದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸವಿಸ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವನ ತೋಟ ದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಮನಬಂದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದರು. ಆಗ ಉಪವನದೊಡೆಯನಾದ ಚಿತ್ರಸೇನನೆಂಬವನು ಕ್ರೋಧಯು ಕ್ತನಾಗಿ ಬಂದು ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ದುರ್ಯೋಧನ ನ್ನು ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಒಯ್ದನು. ಕೌರವೇಶ್ವರನ ಮಡದಿ ಯಾದ ಭಾನುಮತಿಯು ಬಹು ದುಃಖದಿಂದ ಧರ್ಮರಾಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾಳಿಸಿ ತನ್ನ ಮುತ್ತೈದಿ ತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿರೆಂದು ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಅದ ನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮಜನು ಕಳವಳಗೊಂಡು ತಂಗೀ ಚಿಂತೆಮಾ ಡಬೇಡ. ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದನು.

ಬಳಿಕ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಋಷಿಮನಿಯನು ಆ ದುಷ್ಟ ಕೌರವಾದಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯಾಗಿ ದುಃಖಪಡಿಸಿ ದ್ದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು, ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂ ಡುಬರಲು ಅರ್ಜುನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆತನು ದುರ್ಯೋ ಧನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಭಾರತ ಕಥೆ ಯುಂಟು.

ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ದಕ್ಷಿಣಾಫ್ರಿ ಕದ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಪಯಿಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ದರು. ಅವರು ಹಲವು ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಮುಂದಾಳಾಗಿ

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿನ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜೀವದ ಅಂಜಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮುಂದರಿದು ಹೋಗಿ ಗಾಯಪಟ್ಟವರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈ ವೀರರು ಸ್ವತಃ ತಾವೇಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಈ ಅಗಾಧ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಝೂಲೂಎಂಬ ಮಂಡಜನರು ಸಹಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡು ಮಾಡಿದರು. ಆಗಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರೊಡನೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಪರಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡಿರುವರು.

ಬೋಅರರ ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದು ಟ್ರಾನ್ಸವಾಲವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಿಟಿಶರ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಇನ್ನಮೇಲಾದರೂ, ಹೊಸರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಜನರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಶರು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ನಡಸಿಕೊಂಡಾರೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರು ತೀರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಆ ಕಲ್ಪನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮಂಡಿಗೆಯಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬೋಅರರಿಗಿಂತಲೂ ಹೊಸ ಸತ್ತಾಧೀಶರು ಹಿಂದೂ ಜನರನ್ನು ಬಹಳೇ ಕೆಟ್ಟರೀತಿಯಿಂದ ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೂಡಲೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆಗ ಅವರು ನೀವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಾವು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು.

ಕೇಳಿದಿರಾ! ರಾಜನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಶಾಹ ಬಾಸ ಪ್ರಜಾನಿಷ್ಠಸರಕಾರವೇ ಇರಲಿ,-

ಮಹಾತ್ಮರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಜದೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ದೃಢನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಕಾಯದೆ ಬಲದಿಂದ ಬಡ ದಾಡಿ ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಫ್ರಿಟೋರಿಯಾ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರಿಯ ಸನದು ಪಡೆದರು. ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯನ್ ಒಪಿನಿಯನ್ ಎಂಬ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರವನ್ನು ಸ್ವತಃ ತೆಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಯದೇಸೆಯಿಂದ ದೀರ್ಘೋದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಡೆಸಿರಲು, ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುನಟ್ಟಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದವರು ರಜಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಎಂಬ ಹೊಸಕಾಯದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಕಾಯದೆಯಿಂದ ಆಪ್ತಿಕೆಯೊಳಗಿನ ಏಶ್ಯಾಟಿಕ್ ಜನರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಹೆಬ್ಬರಳಿನ ಗುರ್ತುಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ರಜಿಸ್ಟ್ರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅತ್ಯಂತ ನಿಂದ್ಯಕರವಾದ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳು ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ ಜನರನ್ನು ನೀಚ ಜನರ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರು.

ಈ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಕಾಯಿದೆಯು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಏನೂ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿದೆ

ಯ ಮಂಡಲದವರಿಗೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದು ಬೋರ್ಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಮಳೆಸುರಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಮಹನೀಯಗು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಮಿ|| ಅಲ್ಲಿ ಎಂಬವರೊಡನೆ ವಿಲಾಯತಿಗೆಹೋಗಿ ಮೇಲಿನ ಜುಲುವು ಕಾಯದೆಗೆ ಬಾದಶಹರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯು ಸಿಗದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರ ದಾಸ್ಯವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಸ್ವತಃಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮರೇ ಧನ್ಯರು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಆಫ್ರಿಕೆಯ [ಕಾರಾಗೃಹ]ವಾಸ

ಸನ್ ೧೯೦೧-೧೯೧೪

ಆಫ್ರಿಕೆಯೊಳಗಿನ ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ರಜೆ ಸ್ವರು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನಹಾನಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕೋ, ಅಥವಾ ಕಾಯದೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದು ಸಂಕಟ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬೇಕೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಇಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಕಟದೊಳಗಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ಮಹಾತ್ಮರಂಥ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಾತ್ಮರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸುಖದುಃಖವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಈ ಮಹನೀಯರು ಸರ್ವ ಹಿಂದೂ

ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು- ಎಲೈ ಪ್ರಿಯದೇಶಬಾಂಧವರೇ! ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಜ್ಞುಖರಾದರೆ ಸ್ವಧರ್ಮ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಕಲಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹಾಪಾತಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವದು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಯು ಈ ಹೇಡಿತನದ ಕೃತಿಯಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಬಹುದು. ನೀವು ಕಾಯಿದೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ಇದಕ್ಕೂ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಕಾಯಿದೆಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು. ಆಗಾದರೂ ನೀವು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಬಲವನ್ನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ನಿರರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡಲು ಒಂದು ಕಾಲುಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ವಸತಿಗಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದು. ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾಣಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾಣಿಯು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನವಜೀತನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಗ ಸಕಲರೂ ಐಕ್ಯಭಾವದಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತು ಸರಕಾರದವರು ಈ ಜುಲುಮೆಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುವವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಏಕಕಂಠದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮಾ ಜಿಯವರು ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಎಷ್ಟೋವರ್ಷಗಳಿಂದ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಹಿಂದೂ ಜನರಲ್ಲಿ ನವೀನ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಇತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಜನರು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಜಿ
ಸ್ಪರ ಮಾಡುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಒತ್ತರೆದಿಂದ ನಡೆಸಿ
ದರು. ಆದರೆ ಬಹು ಜನರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗವಾಗಗೊ
ಡದೆ ನೋಂದಣಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹರಕತ್ತು ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದ
ರಿಂದ ರಜಿಸ್ಪರಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದವರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃ
ಹದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸೆರೆಮನೆಯು ಸತ್ಯಾ
ಗ್ರಹಿಜನರಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದರೆ ಸ್ವ
ಯಂವರ ಮಂಟಪದಂತೆ ತಿಳಿದು ಸರ್ವರೂ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂ
ದ ಹೋಗಹತ್ತಿದರು. ಶಹಬಾಸ! ಬಾಂಧವರೇ ನೀವೇಧನ್ಯರು!
ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ನ್ಯಾಯಾ
ಧೀಶರಮುಂದೆ ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರಣೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
ಆಗ ಅವರು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಚಳವಳಿಗೆ
ನಾನೇಕಾರಣನು ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಬೇಕಾದಂಥ
ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರೂ ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಈ ದೇಹವು ಸಿದ್ಧವಾ
ಗಿರುವದು. ಎಂದು ಬಹು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು.
ಇವರ ಈ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ
ಸಹ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಆದರೇನಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ
ಮಾಪೂಲಿನಂತೆ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಕಠಿಣಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ
ಬಿಟ್ಟರು (ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಸಾದಾ
ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು.)

ಈಸಾರೆಮಾತ್ರ ಮಹಾತ್ಮರು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ
ಕಷ್ಟ ನೋಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಖರವಾದ ಜಿಸಲಿ

ನಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಲಿಯಿಂದ ಕಠಿಣನಾದ ನೆಲವನ್ನು ಆಗಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದವರು. ಒಮ್ಮೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವರು. ಈ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಅವರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಏಳುತ್ತಿದ್ದವು ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಮಹನೀಯರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಜೈಲರನು ಶೌಚಕೂಪವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇವರ ಸಂಗಡಿದ್ದವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು ಆದರೆ ಆ ಅಸಹ್ಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಮಾಡಗೊಡದೆ, ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ವತಃ ಮಾಡಿ ಬಂದರಂತೆ, ಹಾಯ್ ಹಾಯ್ ಮಹಾತ್ಮಾ! ನೀನು ನಮ್ಮ ಬಾಂಧವರಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಎಂಥ ಅಸಹ್ಯ ಕೆಲಸವನ್ನನುಸಹ ಮಾಡಿಬಂದಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇಸರಿ.

ಮಹಾತ್ಮರು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವರು ಬಂದಬಳಿಕ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಜನರಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಕಮತವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಲಾಯತಿಗೊಂದು ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೊಂದು ಹೀಗೆ ಎರಡು ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು. ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಮಿಷನರ್‌ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾವೇ ಹೋದರು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಾದ ಬ್ಯಾ|| ಪೋಲಕ ಎಂಬವ

ರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇವರು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮುಖಂಡರಾಗಿದ್ದ ನಾ|| ಗೋಖಲೆಯವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇಡೀ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಅಫ್ರಿಕೆ ಕೆಯೊಳಗಿನ ಹಿಂದೂ ಜನರ ದುಃಖಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಾ|| ಗೋಖಲೆಯವರು ಒಳ್ಳೇಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ವರಿಷ್ಟಕಾಯಿದೆ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಅಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಮಾನಹಾನಿಕರವಾದ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡುವಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಠರಾವು ತಂದು, ಅದರಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಕವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಅವರ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದ ಎಷ್ಟೋ ಸಭಾಸದರು ಅವರಂತೆ ಅಮೋದನಕೊಟ್ಟರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಸರಕಾರವು ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ಮಾನಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಆತ್ತ ಮಹಾತ್ಮರು ವಿಲಾಯಿತಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮತದ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಲೋಕಮತವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮರಳಿ ಅಫ್ರಿಕೆಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಬಗೆಯ ಎರಡೂಕಡೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವಿಲಾಯತಿಯ ಸರಕಾರದವರು ಅಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ನೋಂದಣಿಕಾಯಿದೆಯು ಒಂದು ಪರ್ಷದಮಟ್ಟಿಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದೆಂಬ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಒಂದು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗುವದರೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಧಾರಣೆಯು ತಲೆದೋರಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಅಫ್ರಿಕೆಯ ಯೂನಿಯನ್ ಸರಕಾರದವರು ತಮ್ಮ ಕಾಯಿದೆ ಕೌನ್ಸಿಲದಲ್ಲಿ

ಹಿಂದೂ ಅಥವಾ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಆದ ವಿವಾಹಗಳು ಕಾಯಿದೆಯ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವದು ಎಂಬ ಅನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಲಗ್ನದ ಹೆಂಡರನ್ನೆಲ್ಲ ವೇಶ್ಯರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಅವರ ಸಂತತಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆಸ್ತತ್ವದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಗೊಡದೆ ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಬಂದಂತೆ ವಿನಯೋಗವನ್ನಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಹೊಸಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದರು. ನೋಡಿದಿರಾ? ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದವರು ನಮ್ಮ ಬಾಂಧವರನ್ನು (೧) ಮೂರು ಪೌಂಡಿನ ತಲೆಪಟ್ಟಿ (೨) ನೊಂದಣಿ ಕಾಯುವೆ (೩) ವಿವಾಹದ ಕಾಯಿದೆ ಎಂಬ ಮೂರು ಕಾಯಿದೆಗಳಿಂದ ಮೂರಾಬಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರು.

ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಕುಟಿಲ ಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಬಹು ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಅನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಇವರಿಗೆ ಏನೂ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಹನೀಯರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೆಂಬ ವೀರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆ ಮೂರು ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೇಳುವದೇನದೆ ಸಾರ್ಥನು ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು

ತ್ರಿಭುವನವು ನಡುಗಿತು ಮೈರಿಗಳ ಕಲ್ಲಿದ್ದೆಯು ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿತು ದುರ್ಜನರ ದುರಾಲೋಚನೆಯು ಸಾಧಿಸದಂತಾಯಿತು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಕಾಯದೇಂಬ ಕಾಳರಕ್ತಸನು ಕೂಳುನೀರಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಗಿ ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು. ಅಹಾ ಇದಲ್ಲವೇ ನಿಶ್ಯಸ್ತಪ್ರತಿ ಕಾರದ ಪ್ರತಿಫಲವು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಚಳವಳಿಯು ಒಳ್ಳೇ ಜೋರಿ ನಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಇವರ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಹಿಂದೂ ಜನರು ಒಕ್ಕುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯರು ಸಹಿತ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಾಗಿ ದೇಶಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು ಕಾಯದೇ ಭಂಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇವೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದ ಅಬ್ಬರದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯೂ, ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊದಲು ನೂರಾರು ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹವು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕೋಮಲ ಬಾಲಿಕೆಯರೂ, ಗರ್ಭವತಿಯರೂ ಇದ್ದರು. ಕೆಲಕೆಲವರಂತೂ ತಮ್ಮ ಹಸುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಗೆಯಮೇಲೆ ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ತುರಂಗದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಹಿಡಿದರು. ಈ ಪ್ರಚಂಡ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಹಧರ್ಮಿಯಾದ ಸಾ|| ಕಸ್ತೂರೀದೇವಿಯವರೂ ಇದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು ಶಿವ ಶಿವಾ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಅಬಲೆಯುರರ ಕಾರಾಗೃಹದ ವಾಸವೇ? ಇದೆಂಥ ಅನ್ಯಾಯವೋ ನಾಕಾಣೆ.

ಇತ್ತ ಮು. ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಜೋರಿನಿಂದ ನಡೆಸಿದರು. ಮತ್ತು ಯೂನಿಯನ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಜನರಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಉಪದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆಂಬದರ ಅಗವು ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಿರುವದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಾಂಧವರ ಹೀ ನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನೋಡುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ಯ ಉಪಾಯವೇ ತೋರದಾಗಿದೆ. ಜನರಿಗೆ ತಲೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿರೆಂದೂ, ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅಗುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆನಂದ ದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರೆಂದೂ ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿರುವ ಮುದ್ದತಿಬಂದಿ ಕೂಲಿಕಾರರು ಸಂಪುಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ನಾನು ಹೇಳುವೆನು. ಆದರೆ ಈ ಅನರ್ಥವಾಗಗೊಡಬಾರದೆಂಬ ಪವಿತ್ರ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜನರಲ್ ಸ್ಕಟ್ಟ್ರಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಜುಲುಮೆಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಪರತು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾನು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದರು. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದ ಉಪಯೋಗವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಅದ್ದರಿಂದ **ಮಹಾತ್ಮರು** ಕಣಿಗಣಿಗೆಹೋಗಿ ತಲೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ . ಮತ್ತು ವಿನಾಹದ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನೂ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅದರಿಂದ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಕಣಿಗಳು ಬಂದಾಗಿ ದೊಡ್ಡಗೊಂದಲವೇ ಎದ್ದಿತು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಕಣಿಗಳ ಒಡೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಸಭೆ ಕೂಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ **ಮ. ಗಾಂಧಿಯ**

ವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಮಹಾತ್ಮರು ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಣಿಗಳ ಒಡೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿ ತಲೆಪಟ್ಟು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಗ್ನಂತಿಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಆ ವಿನಯೋಕ್ತಿಯೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಮಿ|| ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಮಿ|| ಕ್ಯಾಲೇನ್ ಬ್ಯಾಕ ಎಂಬ ಗೃಹಸ್ಥರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಜನರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನ್ಯಾಯಾಸಕ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮತಮ್ಮಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನೂರಾರು ಜನ ಕೂಲಿಕಾರರು ಕಣಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಸಾವಿರ ಪ್ರಚಂಡ ಜನಸಮೂಹವೇ ಆಯಿತು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಉದರ ಪೋಷಣೆಯಬಗ್ಗೆ ಮಿ|| ಕಾಲೇನ್ ಬ್ಯಾಕ್ ಸಾಹೇಬರು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರು ಆ ಜನರಕೂಡ ಇದ್ದು ತಮ್ಮಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆ ಜನರ ಪರಾಮರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕೆಯೊಳಗಿನ ಹಿಂದೂ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ, ಹಿಂದುಸ್ತಾನದೊಳಗಿನ ಜನರೂ ಆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ವೀರರರಿಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಇದಲ್ಲವೇ ಸ್ವದೇಶ ಬಂಧುಪ್ರೇಮವು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಸೇನೆಯ ನಾಯಕ

ಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ವಾಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾದಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಜನರನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಾಳುಗಳಾದ **ಮ. ಗಾಂಧಿ**ಯವರನ್ನೂ ಸರಕಾರದವರು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ಒಯ್ದರು. ತಲೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ವಾಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸರ್ವ ಹಿಂದೂ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆಂದು ಸರಕಾರದವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಜನರು ತಾವು ಸೆರೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಕಂತೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ **ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ** ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು—

“ಬಿಸಿ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೆಣ್ಣೆ ಕರಗುವದು” ಎಂಬ ಮಾತು ಸಳ್ಳಲ್ಲ ಯಾಕಂದರೆ ಆಫಿ,ಕೆಯೊಳಗಿನ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಬಾಂಧವರು ತೋರಿಸಿದ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಅಸಾಧಾರಣ ಒಕ್ಕಟಿನ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸ ಅಲ್ಲಿಯಕಣಿಗಳೂ, ಮತ್ತು ಕಾರಖಾನೆಗಳೂ ಬಂದಾ ದವು. ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ವಸತಿಗಾರರಿಗೂ, ಮತ್ತು ಕಣಿ ಯಮಾಲಕರಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದವರು (೧) ಮೂರು ಪೌಂಡಿನ ತಲೆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತುವದು ಬಂದು ಮಾಡಿದರು. (೨) ವಿವಾಹದ ಸಂಬಂಧದ ಕಾಯದೆಯನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಿದರು. (೩) ಹಿಂದೂ ಜನರಿಗೆ ಆಫಿ,ಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ **ಮಹಾತ್ಮರ** ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಚಳವಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಎರಡನೇ ಭಾಗ.

ಮಹಾತ್ಮರ ಮಾತೃ ಭೂಮಿಯ ಸೇವೆ.

ಸನ್ ೧೯೧೫-೧೯೨೦ ರವರೆಗೆ.

ಫ್ರೀಕೆಯೊಳಗಿನ ಹಿಂದೂ ಬಾಂಧವರ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಅವರು ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಬಹು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವುಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸರಕಾರದಿಂದ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೆಂಬ ರಾಮಬಾಣ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಸುಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಕಲಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಮಾತೃ ಭೂಮಿಗೆ ಬರಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದರು.

ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮನ್ನಗಲುವರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದೂ ಜನರಿಗೆ ಪರಮಾವಧಿ ದುಃಖವೆನಿಸಿ

ಸಿತು. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಸಕಲ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಆನಂದಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರೋ? ಯಾರು ಪರ ದೈವತವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೋ? ಅಂಥವರ ಅಗಲುವಿಕೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶೋಕಗೊಳ್ಳುವದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಾದರ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸನ್ಮಾನಗಳಾದವು. ಹೀಗೆ ಬಹು ಮರ್ಯಾದಿತರಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಸನ್ ೧೯೧೫ ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಮಾತೃ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದರು.

ಮಹಾತ್ಮರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಬಳಿಕ ಮೊದಲು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖರಿಗೂ, ಮಿತ್ರರಿಗೂ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಶಹರವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಬರಮತಿ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ದೇಶಶೇವಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪವಿತ್ರ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೆಂಬ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. (೧೯೧೫)

ಆಶ್ರಮ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದನಂತರ ಬಹಳದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಚ್ಚಾತವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಹನೀಯರು(೧) ಗುರುವರ್ಯ ಗೋಖಲೆಯವರ ಸ್ಮಾರಕಕ್ಕೆ ವರ್ಗಣಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು. (೨) ಸನ್ ೧೯೦೭ ರಿಂದ ಉಂಟಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಭೆಯ ಭೇದವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಹು

ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರು. (೩) ಆಹಮೃದಾಬಾದದೊಳಗಿನ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜೀವಂತರಾಗಿದ್ದು ಗುಜರಾಥ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷಪದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಉರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದರು. (೪) ನಾನಾ ಘಂಡಗಳ ಹಾಗೂ ಮತಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಣಾಮಕರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. (೫) ಕೆಲವು ಮಾಸಿಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಲೇಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಘ ಪುಟ್ಟ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಇವರ ದರ್ಶನವು ಜನರಿಗೆ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆಶ್ರಮವೇ ಅಗ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಹಾತ್ಮರ ಮಹತ್ವದ ದಿನಚರ್ಯೆ.

ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಗಾಂಧಿಯವರೇನೂ ಮಹಂತರಾಗಿ ಕೂಡವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪಾದ ಪೂಜೆಗೆ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಆಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಅನುಕರಣೀಯದಿನಚರ್ಯೆಯು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವವು ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ-

(೧) ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಬಡಿಯುತ್ತಲೇ ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ತುಸು ಬೇಗ ಎದ್ದು ಒಂದು ಒಂದೂವರಿ ತಾಸಿನ ವರೆಗೆ

ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವನ್ನೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು. (೨) ಆರು ಬಡಿಯು ತ್ತಲೇ ತಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಲಕರಿಗೆ ಅಲವೃಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ದೂರಿನ ಬಾವಿಯಿಂದ ಸ್ವತಃ ನೀರು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. (೩) ಎಂಟು ಬಡಿಯು ವಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆ ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಚನಿಯಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಲ್ಲೆ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಇಲ್ಲವೆ ಬಕ್ಕರಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಡಿಗೆ ಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಸುಮಾರಕ್ಕೆಸಂಭವರಿಗೂ ದೂಡ್ಡವರಿಗೂ ಸ್ವತಃ ಊಟಕ್ಕೆಹಾಕಿ ಬಳಿಕ ತಾವು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

(೪) ಊಟವಾದಕೂಡಲೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಕೈಮಗ್ಗದಮೇಲೆ ಕೂತು ನೇಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವರು.

(೫) ಎರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಶಾಲೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೋಮಲ ಅರ್ಭಕರೊಡನೆ ಆಡುತ್ತ ಅವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅಂಕಗಣಿತ ಮುಂತಾದ ಕಠಿಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹು ಶುಲಭರೀತಿಯಿಂದ ಮನನವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

(೬) ಐದುಘಂಟೆಯ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಬಾಲಗೋಪಾಲರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ಮೈಲಿನವರೆಗೆ ಅವರೊಡನೆ ನಗುತ್ತ ಕಲೆಯುತ್ತ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರು

ತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಊಟೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದವರಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಹತ್ತುಘಂಟೆಯ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಬರೇಜಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಿಯವಾಚಕರೇ! ಕೇಳಿದಿರಾ ಮಹಾತ್ಮರ ದಿನಚರ್ಯೆಯನ್ನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇದ್ದ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಆ ಮಹನೀಯರ ತಪಶ್ಚರ್ಯವೂ, ಮುಂದೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ದೇಶಸೇವೆಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಭಂಡವಲವೂ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ನಿಜವಾದ ದೇಶಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ದೇಶಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ನಮ್ರವಾಗಿಯೂ, ಎಷ್ಟು ವಿಧೇಯವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಸೇವಾತತ್ಪರರಾಗಿಯೂ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಮಂಡವರು ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಹೊರಟಂತೆ ನಮ್ಮಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರು.

ಸನ್ಮ ೧೯೧೬ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಲಖನೌ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಸಭೆಯುಕೂಡಿದಾಗ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಹಾರ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಜನರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಮ|| ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಚಂಪಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ನಾನು ಸ್ವತಃ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡದೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂಮಾತಾಡಲಾರೆನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು, ಆ ಜನರು ಅವರಿಗೆ ಚಂಪಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರ ಅಮಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯಮಾಡಿ ಮಹಾತ್ಮರು ೧೯೧೭ನೇ ಎಪ್ರೆಲ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಪಾರಣ್ಯದೊಳಗಿನ ಮೋತೀಹಾರವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಊರಿಗೆಬಂದು ಒಬ್ಬ ಹೆಸರಾದ ವಕೀಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೊಂಡರು.

ಮಹಾತ್ಮರು ಮೋತೀಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ತಮ್ಮ ತಿಂಬುಂಬುವದರಕಡೆಗೆ ಎಷ್ಟೂ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದೆ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಸಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಸರಕಾರದವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೋತೀಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಚಂಪಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊರಡುವದಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಆದ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂ

ದರೆ ಅವರ ಜೀವನಸುತ್ತೇಬಂತು. ಅತ್ತ ಎಷ್ಟೋವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜುಲುವೆಯಿಂದ ತುಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ದೀನ ಹಾಗೂ ದುಃಖಿತರಾದ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಅಸಹ್ಯತನಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹತಾಶೆಯರಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಸರಕಾರವರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಮೇರೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೂ ಶೀಲಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂಥ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಶರಣುಬಂದ ಅನಾಥರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು, ಹಿಂದೂ ಜನರ ಧರ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆಸಹ ಹಿಂದೂ ಜನರು ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ ಇದ್ದಂಥ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯ ನಿಜತ್ವವನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ವರ್ತನದಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರರ್ಶನಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಇವರು ಸರಕಾರದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಅಮಾನ್ಯಮಾಡಿ ಆ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಆಗುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಹೀಗೆ ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಸಿದ್ಧರಾದರಂತಲ್ಲ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದೊಯ್ದರೆ ಚಂಪಾರಣ್ಯದೊಳಗಿನ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವು ಮುಂದೆ ಹಾಗೇ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಆಸ್ಥಳಕ್ಕೆಬರುವಂತೆ ಬಹಾರ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಹೆಸರಾದ ವಕೀಲರನ್ನೂ, ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರನ್ನೂ ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜನರನ್ನೂ ತಯಾರು ಮಾಡಿಟ್ಟರು. ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು

ಮಹಾತ್ಮರೆಂದು ಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಆಗದು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಸಹ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಮಾಡದಂಥ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಮಹಾತ್ಮರ ಸಲುವಾಗಿ ತಾವು ಬಲಿಯಾಗ ಲಿಕ್ಕಿಸಹ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧತೆ ಯಾದಮೇಲೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದರು. ಇವರ ಸಂಗಡ ವಕೀಲರ ಹಿಂಡು ಇದ್ದು, ಹೊರಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ನೆರೆದಿದ್ದರು ಮಹಾತ್ಮರು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಮುಂದೆ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದರು. (ಅವರ ಸಾರಾಂಶವು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.)

ಕಾಯದಿಗೆ ಮಾನಕೊಡುವದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನ ಕರ್ತವ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾರಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನೋ ಅವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಘಾತಮಾಡುವಂತೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ನಿಜವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸುವ ಸೌಮ್ಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರುವ ಕಾಯದಿಗೆ ನಾನು ಮಹತ್ವಕೊಡಲಾರೆನು. ಅಂಥ ಜುಲಾಮೆಕಾಯದೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ಸದಸದ್ವಿವೇಕದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದೇ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತೆಂಬು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಕೈಫಿಯತ್ತನ್ನು ಕೋರ್ಟಿನ ಸರಕಾರಿಗಳು ವೆನ್ನಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಕಡಿಮೆತರದ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂತಲ್ಲ.

ಮಹಾತ್ಮರ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ನಿರ್ಧರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮುಖಮುದ್ರೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಮಹಾತ್ಮರ ಕಾಯದೇಶೀರ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯುವದು ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಬಂಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರು. ಆದರೂ ಸಿ. ಆರ್. ಡಿಯವರು (ಗುಪ್ತ ಪೋಲೀಸರು) ನಕ್ಷತ್ರಕನಂತೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇದ್ದರು.

ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲವು ನೀಲಿ ತೋಟಗಳಿರುವವು ಅವುಗಳ ಮಾಲಕರು ಯೋರೋಪಿಯನ್ ಗೃಹಸ್ಥರಿರುವರು. ಆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋಸಾವಿರ ಹಿಂದು ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರರು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ತೋಟಗಾರರು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟರೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಜುಲುಮೆಯಿಂದಲೂ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬಡಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರತೆ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ಅವರು ಬಹಳೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಹತ್ತಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಇವರ ಈ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿಯಬಂದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(೧) ಹತ್ತುಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಫುಕ್ಕಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹುಡುಗರೂ ಹಾಗೂ ಗುಮಾಸ್ತರಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವ ಹೆಂಗಸರೂ ಬೆಳಗಿನ ಎಳುಘಟೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವಳರವರೆಗೆ ಒಂದೇಸವನೆ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಡುವೆ ಊಟಕ್ಕೆನಾತ್ರ ಒಂದುತಾಸು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

(೨) ತೋಟಗರಿಗೆ ರೈತರು ಎರಡು ಆಣೆಗೆ ಒಂದು ಸೇರಿನಂತೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಲು ಮೊಸರಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನೇ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

(೩) ಬೆಲವಾನೆಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ರಾಜಕುಮಾರ ಶುಕ್ಲ ಎಂಬವರ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ದನಗಳಿಗೆ ಮೇಯಿಸಿಬಿಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಲೂಟಿಮಾಡಿಸಿದರು.

(೪) ತೋಟಗರು ರೈತರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಭೂಮಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಘೆಕ್ಕೆ ೧೫-೧೬ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ತಾವುನಾತ್ರ ಬಿಘೆಕ್ಕೆ ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳತನಕ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಿಯವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರೇ! ಕೇಳಿದಿರಾ ಚಂಪಾರಣ್ಯ ದೊಳಗಿನ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಬಾಂಧವರಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ, ಸಂಕಟವನ್ನು ಅತ್ತೆಯೊಡೆದ ಗಡಿಗೆಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬಲಾಢ್ಯರು ಎಂಥ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪತಪ್ಪಾದರೆ ಕಡ್ಡಿ

ಯನ್ನು ಗುಡ್ಡದಂತೆನಾಡಿ ಪ್ರಾಣಾಂತ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆಸಹ ಹಿಂಸುಮುಂದೆ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಬಲಾಚೇ ಪೃಥ್ವೀ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ಮಹಾತ್ಮರು ಒಂದು ತಿಂಗಳತನಕ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಶ್ರಮ ಬಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಕೊಂಡು ಏಳು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಆಸಂಬಂಧದ ಒಂದು ರಿಪೋರ್ಟನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅಲ್ಲಿಯ ತೋಟವ ಮಾಲಕರಿಗೆ ಸಹನವಾಗದೆ ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇರು ಗಂಟುಬಿದ್ದಂತೆ, ಆಯಿತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಡ ಜನರು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೋಸುರ ಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಲೂಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಕೆಲವುಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಬಡದಾಟೆ ವಾಗಿತ್ತು. “ಅರಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶನೈತ್ವರಗುರಿ” ಎಂಬಂತೆ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ **ಗಾಂಧಿಯವರೇ** ಕಾರಣರೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಅಂಗ ತೋಟಗರು ಹೂಲಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು ಮತ್ತು **ಮಹಾತ್ಮರ** ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಡಿದರು.

ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ರೈತರ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಆರು ಜನರದೊಂದು ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ರೈತರ ಪಕ್ಷದಿಂದ **ಗಾಂಧಿಯವರು** ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಕಮಿಟಿಯವರು ಅಲ್ಲಿಯ ತೋಟಗಾರರ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಅಂಬೋಣವನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷ

ಪಾತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಯೋಗ್ಯ ರಿಪೋರ್ಟನ್ನು ಬಹು ತೀವ್ರವೇ ಹೊರಗೆಡವಿದರು ಸರಕಾರದವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಕಮಿಷನ್‌ನಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳ ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲೆಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ.

ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪರಿಪರಿಯ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಚಂಪಾರಣ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸಹತ್ತಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಹತ್ತಿಂಟು ಹರದಾರಿಗಳಮೇಲಿಂದ ಬಂದು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಈ ಮಹನೀಯರ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದರೂ ಅನರ ವಿನಂತಿಗೆ ಮಾನ ಮಾಡಿ ಇನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇರುವದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು,

(೧) ದೇಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ತಾರುಣೋಪಾಯವೆಂದು ಮೂರು ಹುಡುಗರ ಹಾಗೂ ಒಂದು ದೂಸುಗಿಯ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ವನ್ನು (೨) ದೇಶಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಗುಜರಾಥಿ ಹಾ ಎಂಠ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಡ

(೩) ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ವಯಂಸೇವಕರೊಡನೆ ಊರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನಿಡುವಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳೇ ಹೊಲಸಾಗಿದ್ದ ಮಲೆತ ನೀರನ್ನು ಸ್ವಯಂಸೇವಕರೊಡನೆ ಸ್ವತಃ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಜನರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಡಹತ್ತಿದರು.

(೪) ಮಹಾತ್ಮರು ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ರೋಕ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ನೆಡೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಭತ್ರವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಚಂಪಾರಣ್ಯದೊಳಗಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಮಗ್ನವಾಗಿರುವಾಗ ಸಹ ದೇಶದೊಳಗಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಲಕ್ಷವಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಜನರ ಅಂಬೋಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳುಕೊಳ್ಳುವದರಸಲುವಾಗಿ ಸ್ಟೇಟೆ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳಾದ ಮಿ. ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ ಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರೇ ಮುಖ್ಯಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಸಹಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ತಯಾರಮಾಡಿಸಿ ಮಿ. ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ ಸಾಹೇಬರ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರು

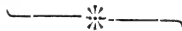
ಈ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಗದಹೊರತು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಉಳಿಯುವದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾತ್ಮರು ಆರುತಿಂಗಳತನಕ ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಸಂಕಟನಿವಾರಣೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಗುಜರಾಥಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಲಿಗೆ ಖೇಡಾ ಪ್ರಕರಣ ಮೊಂಸು ಬುಸಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕೂತಿತ್ತು ಅಯ್ಯೋ, ಪಾಪ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಡವೇ! ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಯಾತರದು? ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನತರಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಶಿಗುವುಬಗೆಹೇಗೆ?

ಸನ್ ೧೯೧೩ ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋಕಡೆಯ ಬೆಳೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದವು ಆದರಂತೆ ಖೇಡಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದು ಬಹು ಜಡವೆನಿಸಿತು. ಅಶನಕ್ಕೆ ವರ್ಜನಾದ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಯಲ್ಲಿಯದು ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸರಕಾರದವರೂ ಚೌಥಾಯಿದಂಡ ವಸ್ತುಒಡವೆಗಳ ಜಪ್ತಿಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಮಾಡಿದರು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿ ನೋಡುತ್ತ ಕೂಡುವದು ಮಹಾತ್ಮರ ಕಡೆಯಿಂದ ಆದೀತೇ? ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ ನಾಲ್ಕು ಆಣೆಗಿಂತ ಕಡಿನೆ ಬೆಳೆಬಂದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸರಕಾರದ ಕಾಯಿ

ದೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟವಾಡುವ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಗುಂಪುರಾಢ ಸಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟು ಮಹಾತ್ಮರ ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಕೈಬಳಿಕ ಕೇಳುವವೇನೆಂದೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸತ್ಯಗ್ರಹಿಗಳಾಗಿ ಕೈ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಜನರ ಆಸತ್ಯ ಗ್ರಹದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸರಕಾರದವರು ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ ಆಸಾರಿಯ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಆಗ ಎತ್ತದೆ ಮುಂದೆ ಕಂತಬಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತುವಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕರಣವು ಮುಗಿಯಿತು ಎಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರ ಪ್ರಣೀತವೋ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಮಹಾವಿಮರ ತಪೋಪ್ರಭಾವವೇ ಹಾಗಿರುವದು

ಬೇಡಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಸನ್ ೧೯೧೯ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬದ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿತು. ನಮ್ಮಜನರು ಮಾಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಠಿಣತರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ನೂರಾರು ಪ್ರಮುಖರು ಸೆರೆಯಾಳಾದರು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಗೆ ತೊತ್ತಾದರು. ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನಭಂಗವೂ ಆಯಿತು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಫಟಕೇ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆಗತಕ್ಕ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಿ ಹೋದವು; ಪಿಸೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಈ ಪ್ರಕರಣ ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಹಂಟರ

ಕವಿಾಟಿಯು ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಕವಿಾಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಪೂರ್ಣ ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಸರಕಾರದವರು ಮಾಡಿದ್ದ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ನಿರಸರಾಧಿ ಜನರಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷೆಯೆಸಲುವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯನಿರ್ಣಯವು ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ಆಕಾಂಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ವಿರುದ್ಧನಿರ್ಣಯವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಬಹು ಖೇದಗೊಂಡರು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ರೌಲೆಟ್ ಆಕ್ಟ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಶಲ್‌ಲಾ ಎಂಬ ಹೊಸಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದೂಜನರಿಗೆ ಅನೇಕ ತರದ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳು ಒವಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು ಈ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಪ್ರತಿಮ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣನಿಷೇಧಿಸುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿ ಜಾಹಿರ ಸಭೆಗಳಾಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹೀಗೆ ಪಂಜಾಬ ಪ್ರಕರಣದ ಆತ್ಮಾಚಾರದಿಂದಲೂ, ರೌಲೆಟ್ ಎಂಬ ಜುಲುಮೆ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಬಾಂಧವರು ಅನೇಕ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲು ಖಿಲಾಫತ್ ಪ್ರಕರಣವೊಂದು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಾಂಧವರ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಭಂಗವುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗಿತು. ಮುಸಲ್ಮಾನ

ರು ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಪರಂ
ತು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಿಲನಾತ್ರವೂ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚಗೊಡುವ
ದಿಲ್ಲನೆಂಬುದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗ ತಮ್ಮ
ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಷ್ಟವುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾ
ಕ್ಷೋಭೆಯುಕ್ತನಾದ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಮಾ
ಡಿದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ **ಮೌ. ಶಾಕತಅಲ್ಲಿ ಮೌ.**
ಮಹಮ್ಮದಅಲ್ಲಿ ಎಂಬ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸೇವಾಧುರೀಣರು ನಮ್ಮ
ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ಅವರ ಛಾಯಾ
ನುವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೇ
ಳುವದೇನೆಂದೆ. ಭಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುಂವಣ ಕೂಡಿಸಿದಂತಾಗಿ **ಮಹಾ**
ತ್ಮರ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಳೆ
ಯೇರಿತು.

ಮಹಾತ್ಮರು ದೇಶ ಸೇವಾತತ್ಪರರಾಗಿರಲು ಶ್ರೀ
ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತ ವೇಳೆಯು ಬಂದಿತು.
ಅವರು ಮುಂಬೈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದೇಹಾಲಸ್ಯದಿಂದ ಶಯ್ಯಾಗ್ರ
ಸ್ಥರಾದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ **ಮಹಾತ್ಮರು**
ಕಳವಳಗೊಂಡು ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋಗಿ **ಲೋಕಮಾನ್ಯರ**
ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಇದ್ದು ಅವರ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಪರಿ
ಷರಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಕಾಲವು ವಿಸರೀತವಾದ್ದ
ರಿಂದ **ಲೋಕಮಾನ್ಯರು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.** ಆಗ
ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತ ದುಃಖ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪರುಶರಾಮದೇವರು ತನ್ನ ಅವತಾರ

ಸಮಾಪ್ತಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಹೋದಂತೆ ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಲೋಕನಾಥರು ಶ್ರೀ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸತ್ವ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯವು ನಿವೃತ್ತ ದಲ್ಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಾಸಂವದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದರು.

ಶ್ರೀಲೋಕನಾಥರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಅಸಹಕಾರ ವೇ ಕಡೆಯ ಉಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಾದ ಅಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಸಹಕಾರ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಲು ಭರತಖಂಡದ ಬಹುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಅಭೂತಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಾಗಿ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಜನರು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸನ್ ೧೯೨೦ ನೇ ಇಸ್ವಿ ನವೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಮೌ. ಶೌಕತಅಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖರೊಡನೆ ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಪಣ್ಣಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಮ್ಮಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು ಆಗ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ನೂರಾರು ಮೈಲುಗಳಮೇಲಿಂದ ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದು ಅವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಸದ್ಭೋಧನನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನ್ಯರಾದರು.

ಮಹಾತ್ಮರು “ಎಂಗಇಂಡಿಯಾ ಮತ್ತು ನವಜೀವನ”

ವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪವಿತ್ರಕರವಾದ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾಣಿಯಿಂದಲೂ ಅಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಕಮತವನ್ನು ತಯಾರಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನವೀನ ರಾಷ್ಟ್ರ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ೧೯೨೦ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ನಾಗಪೂರದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾ ಸಭೆಗೆ ಬಂದರು ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಸೇವೆ (ಭಾಗ ೨) ಸನ್ ೧೯೨೧-೨೨

ಮಾರ್ಚ್ ೯ನೇ ತಾರೀಖಿನವರೆಗೆ

ಆವರ್ಷದ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಶ್ರೀ. ವಿಜಯರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಸಿಡೆಂಟರಾದರು. ಆಸಭೆಗೆ ದೇಶ ಭಕ್ತ ಲಾಲಾಜಿ, ಬ್ಯಾ. ದಾಸ, ಅಲ್ಲಿಬಂಧು, ಬ್ಯಾ. ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರದ್ಧಾನಂದಜಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ನಮ್ಮ ಮಹಾಭಾಗವತರು, ಮುಂತಾದ ಸಾಧು ಸದ್ಗುರುಗಳೂ ಬಂದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಕರ್ನಾಟ ವೆಜ್ವಡ ಮುಂತಾದ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವರ್ಷದ ಮಹಾಸಭೆಯು ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವೆನಿಸಿತು. ಇಂಥ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಗಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮಾ ಜಿಯವರು ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಾದವಿವಾದಗಳುಂಟಾದವು.

ಬ್ಯಾ. ದಾಸ ಮುಂತಾದ ಕಾಯದೆ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ಮೊದಲಾದವು. ಮೊದಲುಮೊದಲು ಅಸಹಕಾರದಬಗ್ಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ವರ್ಚಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನಿರುತ್ತರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಕಡಗೆ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಅಸಹಕಾರದ ಠರಾವು ವಾಸಾಯಿತು.

ವಾಚಕಮಹಾಶಯರೇ! ಇದುವರೆಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಗ್ರಿಸ ಮಹಾಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಠರಾವುಗಳು ಕಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿ ಕಡುತ್ತಿದ್ದವೇ ಹೊರ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಈ ವರ್ಷದಿಂದ ೧೯೨೦ ಹಾಗೆ ಆಗದೆ ಆ ಠರಾವುಗಳ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದವೆಂದು ಈ ಕೆಳಗೆ ತಿದಷ್ಟು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಕೂಡಲೆ ಅದನ್ನು ವೇದವಾಕ್ಯದಂತೆ ತಿಳಿದು **ಬ್ಯಾ. ದಾಸ** ಮುಂತಾದ ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಧಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ನಿರುಮಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಿಗಳಾಗಿ ದೇಶಕಾರ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದರೂ ಹೀಗೆ ವಕೀಲಿ ಸರಕಾರದ ನೌಕರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ನಿರಾಧಾರಿ ಜನರ ಉಪಜೀವನವು ಸಾಗಬೇಕೆದೂ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲೆ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಯಬೇಕೆಂದೂ ಲೋ. ಟಿಳಕ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಫಂಡ ಎಂಬರೂಪದಿಂದ ಧನಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ತು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ೧೯೨೧ ನೇ ಜೂನ್ ಅ
ಪ್ರೈರಳಗಾಗಿ ೧ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನೂ ೧ ಕೋಟಿ
ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವೆಂಬರರನ್ನೂ ೨೦ ಲಕ್ಷ ರಾಟೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಯೇ
ಶ್ರೀರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ತೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ
ಯೇ ತಮ್ಮ ಭಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು

ಈ ಸ್ವಕಾರ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂ
ರ್ಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಕಾರ್ಯದಸಲುವಾಗಿ
೧೯೨೧ನೇ ಅಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಭಿಕೂಡಿಸಿದರು. ಆ
ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪರದೇಶಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಹಿಷ್ಕಾರಹಾಕಿ
ಶುದ್ಧಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಸರ್ವರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಪ್ರ
ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಂತೆ
ಮಹಾತ್ಮರು ಮುಂಬೈ ಮುಂತಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಕ
ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಪರದೇಶೀ ವಸ್ತ್ರ
ಗಳನ್ನು ತರಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪರದೇಶೀ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಹೋಳಿಯೂ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ
ಮಹಾತ್ಮರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ
ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರತ ಖಂಡದಮೂರು
ಮನೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಸಹ ರಾಟೆ ಹಾಗೂ ಬಾದಿಯ ಮಯವಾಗಿ
ರುವದು; ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

॥ ಶ್ರೀರಾಮ ॥

ಭರತಖಂಡದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಪ್ರವಾಸ.

ಕಾಂಗ್ರೇಸಿನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಚಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳ ಅಮಲ ಬಜಾವಣೆಯು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಬೇರೆಕೆಲಸಗಳ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ಮದ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಸುಶ್ರವ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ನಡದೇ ಇದ್ದವು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿದ್ದ ಮಲಬಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಸಿಳ್ಳೆ ಜನರ ದಂಗೆ ಎದ್ದಿತು. ದಂಗೆಯ ಕಾರಣಗಳೂ, ಅದರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯವು. ಇರಲಿ. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಮದ್ರಾಸವಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹಿಂಸೆಗೆ ಅತಿ ಭೀರುಗಳಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಲಬಾರಕ್ಕೆ ಶಾಂತತೆಗಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಮದ್ರಾಸ ಸರ್ಕಾರದವರು ಅವರಿಗೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮಲಬಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮರ ಉಪದೇಶವೇ ಈ ದಂಗೆಯ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿರುಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆಯೇ ಆರೋಪವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದರು.

ಮದ್ರಾಸದಿಂದ ಹೊರಟವರು ಮಹಾತ್ಮರು ನೆಟ್ಟಗೆ

ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜರ ಆಗಮನದ ದಿವಸಗಳು ಸಮಾಪಿಸಿದವು. ಯುವರಾಜರು ನವ್ಯಂಬರ ೧೨ ನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಬಂದರಕ್ಕೆ ಬರುವರೆಂಬದಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಸರಕಾರದಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ದಿವಸವು ಭರತನಿನಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸೂತಕದ ದಿವಸವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹರತಾಳ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು ಅವರ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪರಿ ಶ್ರಮದಿಂದ ಆ ದಿವಸವು ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರತಾಳ ವೃತ್ತವು ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಂತೆ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಡುತರನಾದ ಹರತಾಳವು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಇದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಹನವಾಗದೆ ಇದನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯ ಬೇಕೆಂದು ಅವರು ದಂಗೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಈ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಪರಾಧಿಗಳೂ, ನೀಶಸ್ತ್ರರೂ ಆದವರೂ ಜನರು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಈ ಅನಾಹುತಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತು. ದಂಗೆಯನ್ನು ಶಾಂತ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೂ (ಮಹಾತ್ಮರೂ) ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ವಿಶ್ವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾವತನ್ನ ಜನರು ಒಂದಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಭಾವವನ್ನಳಿದು ಶಾಂತರಾಗದ ಹೊರತು ಅಹಾರವನ್ನೇ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಘೋರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಡಿ ಮುಂಬಾ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಿಳಿದ ಪ್ರತಿಯೊ

ಬೃಹಸ್ಪತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ದ್ವೇಷ ಭಾವವನ್ನು ಹೊರದೂಡಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅವರ ಉಪನಾಸ ವೃತವು ೫ ದಿನಸಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಆ ವೃತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯಾವತ್ತೂ ಜಾತಿಯವರೂ ಸಂಗಡದವರೂ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಂತರಾಗಿ ಬಂದು, ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಯಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಉಪನಾಸ ವೃತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಂಥದೆಂಬವನ್ನು ವಾಚಕರೇ ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ದಿನಸ ವೊದಲೊಂದು ಅಂದರೆ ನವಂಬರ ೧೭ ನೇ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಪ್ರತಿ ವಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರ ದಿನಸ ಮೌನ ವೃತವನ್ನಾಚರಿಸ ಹತ್ತಿದರು.

ಮುಂಬೈಯ ದಂಗೆಯ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮರು ದಿಶಂಬರದಲ್ಲಿ ನೆರೆಹೂಡುತಕ್ಕ ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಸಭೆಯ ತಯಾರಿಯನ್ನೆಸೆಯುವ ಅಹಮದಾಬಾದಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಅಖಿಲ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಖಾದಿಯ ಪ್ರಸಾರವೂ ಪರದೇಶೀ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಅತಿ ತೀವ್ರತರದಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದವು ಮತ್ತು ವ್ಹಾಲಂಟಿಯರನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕ | ತಯಾರಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಒಳ್ಳೇ ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಬಂಗಾಲ, ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತ, ಪಂಜಾಬ, ಮುಂಬೈ, ಮದ್ರಾಸ, ಧಾರವಾಡ ಮುಂ

ತಾದ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯ ಪುಠಾರಿಗಳು ಕೃತಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿ ಸರಕಾರದವರ ದೌರ್ಬಲಕೆಯ ದೋಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಸ್ವಸ್ತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಅತಿ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಯೆನಿಸಿದ ಬಂದಿನಾಸಕ್ಕ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೋದರು. ಇಂಥ ಮಹಾ ಮಹಿಮರಲ್ಲ ಬ್ಯಾ. ದಾಸ ಪಂ. ನೋತೀಲಾಲ ನೇಹರು ಲಾಲಾಜಿ ರಾಜಗೋಪಾಳಾಚಾರ್ಯ ನೊದಲಾದವರು ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರುಷರಲ್ಲ. ಯಾರು ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ೪೦-೫೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾರು ರಾಜವಿಲಾಸಿಗಳು ಇಂಥವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ಕೇವಲ ದೇಶ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಥ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಹಿಸುವಷ್ಟು ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಾದದ್ದು ಕೇವಲ ಮಹಾತ್ಮರ ದಿವ್ಯ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಮಹಾತ್ಮರ ಉಪದೇಶವು ಸದಾಕಾಲ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದಿರುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಇರದು ಇರಲಿ. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸಕಲವೂ ಜನರು ತುಂರಂಗ ಕಂಡರೂ; ಮಹತ್ವಾಜಿಯವರು ತಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂಥ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಯು ದರ್ಶನಲಾಭವೂ, ವಾಸವೂ ಎಂದಿಗಾಗುವದೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಹಹಾ! ಎಂಥ ಉಜ್ವಲವಾದದೇಶಭಕ್ತಿಯು! ಎಂಥ ಅಚಲವಾದ ಧೈರ್ಯವು! ಅಂತೇ ಅವರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮರೆಂದು ಹೇಳುವರು.

ದಿಶಂಬರ ೨೮-೨೯-೩೦ ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳೂರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಸಭೆಯ ದಿನಗಳೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರ

ತಯಾರಿಗಾಗಿ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರು ೧೦-೧೫ ದಿನಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಸಭೆಯ ತಯಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕ ಪಥಕವು ಮಹಾತ್ಮರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಸಾಬರಮತಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ಹಾಕಿತ್ತು. ಆ ಮಂಟಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಎಂಥ ಸಹಕಾರಿಗಳಿದ್ದರೂ ಆ ಸಹಕಾರ ವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೀಡುವ ಭಾವನೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವನೇತಿವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಮಂಟಪವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಖಾದಿಯ ಹೊತ್ತು ಎರಡನೆಯದೇನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದದ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಖಾದಿಯ ನಗರವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು, ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಯಾಯಿತು; ದಿನಗಳೂ ಸಮಾಪಿಸಿದವು; ಸಭೆಗೆ ಬರತಕ್ಕ ಜನರೂ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಅದರ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಹಾತ್ಮರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ವಿಚಾರವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಸಭೆಯ ಕೆಲಸವೂ ನಡೆಯಿತು; ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗಪೂರದಲ್ಲಾದ ಸಭೆಯ ಯಾವತ್ತೂ ರೂವುಗಳು ವಾಸಾದದ್ದಲ್ಲದೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ (ಡಿಕ್ಟೇಟರ್) ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಯಾವತ್ತರೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು. ಪರಸಂಧಾನ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕ್ರೀಡದಲ್ಲಿಯೂ

ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಈ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಾಕಿಯಾ
ವತ್ತೂ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ
ಎಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಕೊತ್ತಿನಿಂದ ಅವರು ಸರ್ವ
ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಸೇನಾಪತಿಗಳಾದರು. ಮುಂದೆ ಅವರು
ಕೆಲಸವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆಂಬದು
ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದವಾಚಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗ ಬಹುದು. ಈ
ಸಭೆಗೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರೂ, ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಆದ ಪಂ|| ಮದನ
ಮೋಹನ ಮಾಲವೀಯವರೂ ಬಂದಿದ್ದು ಅವರಿಗೂಮಹಾ
ತ್ಮರಿಗೂ ಮಾತು ಕಥೆಗಳಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಭೆಯ ಧೈಯಕ್ಕೆಅವ
ರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರುವದೆಂಬದಾಗಿ ಅವರ ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಇ
ದೊಂದು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದಲೇ ಒದಗಿದ ವಿಶೇಷ
ವಾದ ಸಂಗತಿಯು.

ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮರು ಮುಂಬೈ, ದಿಲ್ಲಿ, ಅಹಮದಾಬಾ
ದ, ಅಜಮೀರ ಮೊದಲಾದ ಯಾವತ್ತೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತಿರು
ಗಾಡಿ ಸ್ವದೇಶಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಪಥಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮ
ದ್ಯಪಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಒಳ್ಳೇ ಜೋ
ರಿನಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳ
ನ್ನು ಆಯಾಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ,
ಒಳ್ಳೇ ತೀವ್ರದಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಸಹ
ಕಾರ ತತ್ವದ ಮೆಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ಮೆಟ್ಟಿನ ಹೊರತು ಯಾ
ವತ್ತೂ ಮೆಟ್ಟುಗಳು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವು.

ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರದ ಚಳವಳಿಯು ನಡೆದರೂ ನೌಕರ ಶಾಹಿ

ಯು ಬೇರೆ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಂಜಾಬದ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಖಿಲಾಫತ್ ಇವುಗಳಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಕ್ಷಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾತ್ಮರು ಇನ್ನು ಅಸಹಕಾರದ ಸವಿನಯ ಕಾಯದೇಭಂಗದಹೊರತು ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುಂಬೈ ದಿಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ವರ್ಕಿಂಗ ಕಮಿಟಿಯಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರ ಅಮಲ ಬಜಾವಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಹತ್ತಿದರು. ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಷ್ಟು ಲೋಕತಯಾರಿ ಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿವ್ವ ಸ್ತುತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ನಿಯಮಗಳು ಬಹಳ ಕಠಿಣ ವಿರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ನೂಲಲಿಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಅವನು ಎಂಥಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬಾರದು. ಸ್ವಶ್ಯಾಸ್ವಶ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಯುಕೂಡ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು. ಅವನು ಸದಾ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ ತೋಪಿನಬಾಯಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವನಿರಬೇಕು. ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ನಿಯಮಗಳುಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ಮನುಷ್ಯರೇ ಮೇಲಿನ ಸವಿನಯ ಕಾಯದೆಯ ಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರು ತಿಳಿದು ಅದರಂತೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಸವಿನಯ ಕಾಯದೆಯಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಟ ಕೂಡಲೇನಾ ಮುಂದೆ ನೀ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳು ಮುಂದೊರಿದವು. ಅವುಗಳ

ಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯಂತೂ ಮಠಾರಿಗಳು ಅದನ್ನು ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕೆಲಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕರಕೊಡುವದೇ ಬಂದುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರು ಆದರೂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಜಿಯವರು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡದೆ ಅತಿಶಯ ಉತ್ಸುಕತೆಯುಳ್ಳಂಥ ಮತ್ತು ಜನರ ತಯಾರಿಯುಳ್ಳಂಥ ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಗಿನ ಬಾರಾಡೋಲಿ, ಆನಂದ ಈ ಎರಡು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಂತದವರಿಗೆ ಅವುಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಕೊಂಡನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಂತೆ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಂತಗಳು ತಟಸ್ಥವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಾರಾಡೋಲಿ, ಆನಂದ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಮಾತ್ರ (ಸಿವಿಲ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬಿಡಿಯನ್ಸ್) ಅಂದರೆ ಸವಿನಯಕಾಯದಿಭಂಗದ ತಯಾರಿಯು ಅತಿ ಭರದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಜನರು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಸಂಗಟೆಗಳನ್ನುಕೂಡ ಅನುಭವಿಸುವಷ್ಟು ತಯಾರಿಯುಳ್ಳವರಾದರು. ಯಾವತ್ತರೂ ಆ ಕಾಯದಿಭಂಗದ (F) ನಿಯಮಗಳನ್ನುಮನಮುಟ್ಟಿ ಪಾಲಿಸುವಷ್ಟು ದೃಢನಿಶ್ಚಯಿಗಳಾದರು. ಕರಕೊಡುವದೂ ಬಂದಾಯಿತು. ಈ ಯಾವತ್ತೂ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಬೇರೆಹೇಳಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಜನರಿಗೆ ತೋಸಿನಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳುವ ಹೊತ್ತುಬಂದರೆ ನೊದಲು ನಾನು ನಂತರ ನೀವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಯ ಗೋಳಿಬಾರ, ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶವವ ಸಂಬಂಧ
ದಿಂದ ಕೆಲವರ ನಿರ್ಲಿಜ್ಜತನದ ದುರ್ವರ್ತನ. (೨) ಸಿವ್ವಿ
ಲ್ ಗಾಡ್‌ನ ಪಶುತುಲ್ಯ ವರ್ತನ. [೩] ಬಲಜೋರಿನಿಂ
ದ ಡಾಕಾದಲ್ಲಿ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಜನರ ತಂಡಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸುಗೋ
ಳಾಡಿಸಿದ್ದು. [೪] ಅಲೀಗಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರ ಸಂ
ಗಡಲೂ, ಜನರ ಸಂಗಡಲೂ ಇಟ್ಟ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕಾರದ ವ
ರ್ತನವು. [೫] ಲಾಹೋರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರ ಸಂಗಡ
ಲೂ, ಜನರ ಸಂಗಡಲೂ ಇದ್ದ ಪಶುತುಲ್ಯ ವರ್ತನದ ಬಗ್ಗೆ
ಡಾ. ಗೋಕುಲಚಂದ್ರ ನಿರಂಗ ಇವರ ಕಮಿಟಿಯಿಂದ ಆ
ದ ಚೌಕಸಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರ ಬಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯು [೬] ಜಾಲಂ
ದರದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರ ಸಂಗಡ ಮತ್ತು ಜನರ ಸಂಗ
ಡ ದುಷ್ಟತನದಿಂದಲೂ, ನಿರ್ದಯ ತನದಿಂದಲೂ ನಡೆದದ್ದು
(೭) ಡೇರಾಡವಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ಗೋಳಿಬಾ
ರಿನಿಂದ ಕೊಂದದ್ದು. ಮತ್ತು ನಿರ್ದಯ ತನದಿಂದ ಸಭೆಯ
ನ್ನು ಮುರಿದದ್ದು. [೮] ಬಹಾರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತೋಟೆಗ
ರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸುಲಿದದ್ದು. [೯] ಕಾಂಗ್ರೆ
ಸ ವಿಲಾಸತಕ ಚೇರಿಗಳ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರೃಡ
ತಿ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದ ಸ್ಥಿತಿ ಈ ಯಾವತ್ತೂ ಆ
ರೋಪಗಳು ಸತ್ಯವಾದವುಗಳಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ
ಪೂರ್ಣ ಮಾಪು ಲಾಟಿ ಸಾಹೇಬರ ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಲುನಾ
ನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಮ್ಮಿಲ್ಲತ್ತ
ರದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದ್ದಾರೆ- ನೌಕರ ಶಾಹಿಯು ಇವುಗಳ ಚೌ

ಕಸಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಪಂ| ಮಾಲವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮುಂಬೈ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂದೂ ಬರೆದಿರುವರು. ಚೌಕಸಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಆರೋಪಗಳು ಅಸತ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಣಿತವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಆರೋಪಗಳು ಸತ್ಯವಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಚಳವಳಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಗ್ಗಿಬೀಳುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಲಾಟಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಕಡೆಯಸತ್ಯಯುಕ್ತ ನಿರುತ್ತರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳಿಸಿದನಂತರ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಬಾರಡೋಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು ಇನ್ನು ಅವರು ಸವಿನಯ ಕಾಯದೆ ಭಂಗ, ಕರಕೊಡದೆ ಇರುವದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವವರು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ ಚೌಲಿಚುರಾ, ದಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದ ಉಪಸ್ಥಿತವಾದ ದಂಗೆಯು ” ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ಆಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬದಲಾಯಿತು. ಅತಿಶಯ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ, ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದಲೂ, ಕೂಡಿದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಾಂತಿಮಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಭಾರತವು ಶಾಂತಿ ಮಯವಾಗದಹೊರತು ಸವಿನಯ ಕಾಯದೆ ಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಅದರಂತೆ ಬಾರಡೋಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಆ ವೃತ್ತವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂ|| ಮಾಲವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಇದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆಂದಿದ್ದು ಅಸಮಾಧಾನಗಳು ಮಹಾತ್ಮರ ಮೇಲೆ ಬರಹತ್ತಿದವು. ಅನೇಕವುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಮುಂಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ಯೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಬಾರಡೋಲಿ, ದಿಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಯೂ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಸರಿ ಯಾದದ್ದೆಂದು ಸರ್ವ ಜನರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾಯಿತು. ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮರು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಕಾಯದೇ ಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡ ಕೂಡದೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಿಷಯಕ ಕಾಯದೇ ಭಂಗವನ್ನು ಅವುಗಳ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣೀತರಾದವರು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರುವದೆಂದೂ, ಇದರಂತೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಂತದವರು ನಡೆಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ತಮ್ಮ “ಯುಗ ಇಂಡಿಯಾ” ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತವು ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆದಿರಲು ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರು; ಎಂಬ ದಟ್ಟ ವರ್ತಮಾನವು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಸರಿಸಿತು. ಇದು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಯಾವತ್ತೂ ಜಬಾಬದಾರಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ನಂತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು

ಸೈಕ್ರಿಯು ಹೇಗೆ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಮತ್ತು ಸಾಬರ ಮತಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮಿಂದಲೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಆಶ್ರಮವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಅವರಿಗೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮನ್ನಲಂಬಿಸಿದ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ವಾರಂಟಿನ ಹಾವಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಈ ಮೊದಲೇ ಮುಂಬೈ ಸರಕಾರವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಸರಕಾರದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತೆಗೆದ ಅವರ ಮೇಲಿನ ವಾರಂಟು ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮರು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು; ಖಿಲ್ಟಿಯು ನಡೆಯಿತು. ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಸರಕಾರತರ್ಫೆಯ ಯಾವತ್ತೂ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿ ಖಿಲ್ಟಿಯನ್ನು ಶಸಸ್ಪರ್ಶವಿವಾಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಇದು ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಖಿಲ್ಟಿಯ ವಿಚಾರಣೆ.

ತಾರೀಖು ೧೮-೩-೧೯೨೨ ಇಸವಿ.

ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ- ತಾರೀಖು ೧೮ನೇ ಮಾರ್ಚ್ ಸನ್ ೧೯೨೨ ಇಸವಿಯದಿನಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨ ಘಂಟೆಗೆ ಸುರಿಯಾಗಿ ಶೆಸನ್ ಕೋರ್ಟಿನಮುಂದೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಖಿಲ್ಟಿಯ ವಿಚಾರಣೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಖಿಲ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಖಾದಿಯ ವಸ್ತ್ರವಿಭೂಷಿತರಾವ ದೇಶಭಕ್ತರಿಂದಲೂ

ಅನೇಕ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೂ ಕೋರ್ಟು ತುಂಬಿತುಳಕುತ್ತಿತ್ತು. ೧೧ ಹೊಡೆದು ೪೦ ಮಿನಿ ಟಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲೆ ಯಾವ ತ್ತರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಜಯಜಯಕಾರದೊಡನೆ ಎದ್ದುನಿಂತು ಅವರು ಕೋರ್ಟಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವವರಿಗೆ ಯಾರೂ ಕೂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕೂತನಂತರ ಅವರ ಬಲಗಡೆಗೆ ಮಿ. ಬ್ಯಾಂ ಕರ ಅವರ ಬಲಗಡೆಗೆ ಪಂ. ಮಾಲವೀಯವರು ಕೂತಿದ್ದರು. ಎಡಗಡೆಗೆ ಅವರ ಪತ್ನಿಯರೂ ಅವರ ಎಡಗಡೆಗೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಸೆರೋಜಿನಿನಾಯಡು ಸರಲಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದವರು ಕೂತಿ ದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ೧೨ ಘಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ ಮತ್ತು ಶೆಸನ್ಸ್ ಜಜ್ಜರಾದ ಮಿ. ಸಿ. ಭ್ರಾಮಫಿಲ್ಡರೂ ಜ್ಯೂರಿಜನರೂ ಬಂದುಸ್ಥಾನಾಪನ್ನರಾದರು. ಕೂಡಲೇ ಖಚ್ಚಿ ಚೌಕಸಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸರಕಾರ ತರ್ಫಿಯ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರೂ, ವಕೀಲರೂ ತಮ್ಮ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಕೋರ್ಟಿನಮುಂದಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಸಮರ್ಥನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಜಜ್ಜರು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರು ನಾನು ಅಪರಾಧಿ ಇರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಲೇಖಿಜಬಾನಿಯನ್ನು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಸಾದರಿಸಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿಕುಳಿತು ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನೋದಹತ್ತಿದರು. ಆಕಾಲದ ಅವರ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ಆನಂದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವದಲ್ಲದೆ

ಅದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯು ಅಸಮರ್ಥವು. ಇರಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಲೇಖಿ ಜಬಾನಿಯ ಸಾರಾಂಶ ಶ್ರ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಂತೆ—

ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಮಾಪ್ತಿಯವರೆಗೆ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಸರಕಾರದವರಕೂಡ ಸಹಕಾರಿತೆಯ ಯಾವತ್ತೂ ಇತಿಹಾಸ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆವರೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದನಂತರ ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ರಾಜೀತಿ ಅಕ್ಕಿನ ವಿರುದ್ಧ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದುದಿನಿಂದ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿಯ ಅತ್ಯಾಚಾರ ವಿಲಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಜನರ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ತಾವು ಹೇಗೆ ಅಸಹಕಾರಿಗಳಾದೆಂಬದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಸರ್ವದೇಶ ಹಿತಕರ್ತ ಮುಢಾರಿಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರ ಲುಗೂನಾಡಿಸಿ ೧೮೫೭ನೇ ಅ. ಕಲಮನ್ನೇ ತಮಗೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರದವರ ಆಭಾರವು ನ್ನಿಸಿ ಸದ್ಯದ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಯಾವತ್ತೂ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕೋಟೀನಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರು. ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವೈಯ್ಯಕ್ತಿಕದ್ವೇಷವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ಬಾದಶಹರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿರಲು ಹೇಗೆ ಶಕ್ಯವಾದೀತು. ಯಾವರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಯಾವರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಅಕಲ್ಯಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗುವದೋ ಆ ರಾಜ್ಯಪದ್ಧತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೀತಿಯು ಕ್ತವಾಗುವದು. ಒಂದು ಸದ್ಗುಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮೂಲಕ ಅಂಥ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವದು. ಪಾಪವೆಂದು ರೀಯುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪುರಾವೆಗಳೆಂದು ಸಾಧರಿಸಿದ ಲೇಖಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವದು ಅತ್ಯಂತ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವವಾದರೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಇಂಗಲಂಡ ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಲು ಅಸಹಕಾರವು ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವೆಂಬದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ದುಷ್ಟಸಂಗತಿಗಳ ಕೂಡ ಅಸಹಕಾರತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುವದೋ ಅಂಥ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ ಅನ್ಯತ್ಯಾಚಾರಿಗಳಾಗುವವೆಂದು ತೋರಿಸಿರುವೆನು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳ ಮೂಲಕ ಸದ್ಯದ ಕಾಯದೆಯಿಂದ ಅಪರಾಧವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುವದೋ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳು ನಾಗರಿಕರ ಉಜ್ವಲವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವದೋ ಅಂಥ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣತರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅತ್ಯಾನಂದಿಯಾಗಿ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಮತ್ತು ಅಸೇಸರ ಬಂಧುಗಳೇ ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾಗಿದ್ದು ಯಾವ ಕಾಯದೆಯ ಅಮಲು ನಡೆಯಿಸಲು ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವರೋ ಆ ಕಾಯದೆಯು ದುಷ್ಟವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸನೀಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ವಿಪ್ಲವದೇ ನಿವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಜಾಗೆಗಳ ರಾಜೀನಾಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಆ ದೋಷದಿಂದ ಸ್ವತಃ ನೀನೇ ಮೊದಲು ಮುಕ್ತರಾಗಿರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಯಾವಕಾಯದೆಯೆ ಅಮಲು ನಡೆಯಿಸಲು ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವರೋ ಆ ಕಾಯದೆಯು ಉತ್ತಮವಿದ್ದು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಜನರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಮತ್ತು ನಮ್ಮಹೇಳುವಿಕೆಯು ಜನರಿಗೆ ಅಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ ತರದಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ಅದನ್ನು ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ

ನಂತರ ಅವತ್ತಿನವಸಖಟ್ಟೆಯು ತಹಕೂಸವಾಯಿತು ಮರುದಿನವ ಪುನಃ ಚೌಕಸೆಯಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಉಪಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಧ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರಾಗಿರುವದೇ ಹಿತವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವ ಕಾರಣ ತಮಗೆ ೬ ವರ್ಷ ಸಾದಾಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಜೆಜ್ಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಶಂಕದವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರ ಮಹತ್ತರ ಗುಣಗಳೇ ಅಂತಹವು. ಇರಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನಂತರ ಜೇಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅರ್ಥತಾಸಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳತಕ್ಕವರಿಗೆ ಹೇಳುವದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರ ನಿರೋಧವನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡರು. ಕೂಡಲೆ ಪೋ. ಸು. ಸಾಹೇಬರು ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರನ್ನು ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜೇಲಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಪುರವಣಿ

ಆಯಿತು; ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯ ಅವಸಾನವೂ, ಹೃದಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಮುಗಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ತಪೋಯುಕ್ತಮನೋಹರ ಉಪದೇಶಾಂಬ್ರತಪಾನಿಗಳಾದ ನಾವು ಅವರ, ಗುಣಾನುವಾದವನ್ನ ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಮತಿಗೆ ತಿಂದಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಜಿಟ್ಟಿರೆ ಕೃತಘ್ನತಾದೋಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವೆವು. ಆಗಲಿ; ಅವರು ಬಂಧನದಿಂದುತ್ಪನ್ನರಾದ ಹೃದಯ ಚಾಂಚಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೂ, ಏನಾದರೂ, ಹೇಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವದು ಧರ್ಮವೂ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮವೂ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮುಂದೆ ಬರೆಯಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುವೆವು.

ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಪಲ್ಲಟ್ಯನಂತರ ಮೊದಲು ಅಹಮದಾಬಾದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೈಲಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅವರ ಸಂಗಡ ಶಾಲೆಮದೆಯ ದ್ವಾರದವರಿಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶಾಂತಿಸಾಗರದಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಳಿಸಬಂದ ಕಂದಿ ಕುಂದಿ ಮಾನಮುಖವುಳ್ಳ ಸಜಲನೇತ್ರಗಳಾದ ಆ ಯಾವತ್ತೂ ದೀನಜನರನ್ನದ್ದೇ ತಿಳಿಸಿ- ಮನು ಪರಮಪ್ರಿಯ ಬಂಧು, ಭಗಿನೀಯರೇ! ಸೇವೆಗಳತ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಆದ ದೇಶಸೇವೆಯ

ನ್ನು ಈವರೆಗೆ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರಸಹಾ
ಯದಿಂದ ಕೈಲಾವಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಇನ್ನುಮುಂದೆನಾ
ತ್ರ ಅದು ನನ್ನ ತಪಸ್ವರ್ಯವ ಕೊರತೆಯಮೂಲಕ ಲಭಿಸಲು
ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರೀ ಸಂಸ್ಥೆತಕ್ಕ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ಆದರೆ ತಾವೆಲ್ಲ
ರೂ ಈ ಭರತಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯಂ
ತೆ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವರೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯು
ತ್ತೇವೆ. ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳು ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮೆ
ಲ್ಲರ ಅಪೇಕ್ಷೆಇದ್ದರೆ ಈ ಯಾವತ್ತೂ ಭರತ ಖಂಡವು ಸ್ವಾವ
ಲಂಬಿಯಾಗಿ ಖಾದಿಮಯವಾಗುವಂತೆ ತಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ
ರಿ. ಹೆಚ್ಚುಹೇಳಲು ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ನಿಯಮಗ
ಳಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭರತ ನಿವಾಸಿಯು ನಡೆದು ಹಿಂದು ಮು
ಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯ ಐಕ್ಯವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವ
ಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಪಂಕದಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದು ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗು
ವ ಭರತಮಾತೆಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರಳನ್ನಾಗಿಸುವ ಸಾರ್ಥಕ
ಜನ್ಮಗಳಾಗಿರಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸಂತತಿಗಳ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತ
ರಾಗಿರಿ ನಾನುಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ
ಪ್ರಿಯವಾದ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಸರ್ವಕಾ
ಲ ಚಿಂತಿಸುವೆನು. ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ನನ್ನ ಕಾರಾಗೃಹವಾ
ಸದ ಆ ಚಿಂತೆಯ ಫಲವು ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂ
ದು ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟುಹೇಳಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಂತೋ

ಷದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ನಿರೋಪವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕಾರಾಗಾರಾಭಿಮುಖರಾದರು. ಕೂಡಲೇ ಜನಸ್ತೋಮವು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿತು. ೩-೪ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನಂತರ ಸಾಬರಮತಿಗೆ ವಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಬರೋಡಾಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟು ಪುನಃ ಸಾಬರಮತಿಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟರುತ್ತಾರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸಾಬರಮತಿಯ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನೆಟ್ಟಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಯಿತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮುಗಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅವರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಈ ಪುಟ್ಟಲೇಖವನ್ನು ಮುಗಿಸುವೆವು.

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾತ್ಮರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಒಮ್ಮೆನಿಸ್ಸಿನಾ ಹನದೆದ್ದು ದುಟ್ಟಟಗಳಿಂದನಿವರಕ್ತರಾಗಿ ಭರತಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಖಾದಿಯಹೊರತು ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಪಾಪಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಖಾದಿಯನ್ನೇ ಧರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಶಾಯಣರತ್ನೇನಪ್ರಶ್ಯಾಪ್ತತೆಯನ್ನು ಶಗೆದುಹಾಕಬೇಕು. ಹಿಂದುಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯ ಐಕ್ಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಸಭೆ ಖಿಲಾಫತಗಳ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಿಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಂಧುಗಳು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪಾಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಒಬ್ಬನಮೇಲೆ ಬಂದಿವಾಸಿಗಳಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳು ಸಿಗುವಂತೆ ಅವರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಮತ್ತು ಅವರ ಬಂದಿವಾಸರು ಸುಖಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ
ಪುನಃ ಅಧಿಕ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ದೈವಶಕ್ತಿ
ಯುತರಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾದ ನಮ್ಮ ಪರಮಸೂಜ್ಯ ಭರತ ಭೂ
ಮಾತೆ ಅವರು ಲಭಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಇರಲೆಂದು ಜಗಜ್ಜನ
ಕನೂ. ಜಗಚ್ಯಾಲಕನೂ, ಜಗನ್ನಿಯಂತನೂ ಆದ ಆ
ದಯಾಳುನ ಕಮಲಾಕ್ಷನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮನಮುಟ್ಟಿ
ಭಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ
ಶ್ರೀ ಮ. ಗಾಂಧಿ ಸ್ತವನ.

ಧಾಟಿ || ಮೂರ್ತಿಮಂತಭೀತಿಉಭಿ ಎಂಬಂತೆ.

ಶ್ರೀಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿನಮೋ | ನಮೋಭಾರತಾಗ್ರಣೀ |
ಭೂಮನೋಹರಾತ್ಮನಮೋ | ನಮೋಬುಧಕುಲಾ
ಗ್ರಣೀ || ಪಲ್ಲ ||

ಗಾಂಧಿಮಹಿಮ ನಿನ್ನಪೊಲ್ವು | ಪೂತರುಂಟೆಧರೆಯೊಳು |
ಬಾಂಧವನೀನಾಗಿ ಜಗದಿ | ಮೆರೆವೆಧವ್ಯಜನ್ಯನ್ನೆ ||೧||

ಧೀರ-ಶೂರ-ಸುಗುಣಸಾರ | ಭೂರಿದಯಾಪರ-ನರ |
ವೀರವಿಬುಧವಂದ್ಯಮಹಾ | ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಭಯಹರಾ||೨||

ಮಹಿಮ ಲಾಲ ಡಾಸ ಮಾಲ | ವೀಯ ಅಲ್ಲಿಬಂ
ಧುಗಳ್ |

ನೆಹರು ಪ್ರಮುಖಸೇವ್ಯಪೂತ । ಭರತರಾಷ್ಟ್ರ
ದೇವತಾ ॥ ೩ ॥

ಯಸನವಾದಖಾದಿನುಯವ । ವಸುಧೇತಲದಿಗೈದಿಹ
ಅಸಹಕಾರಿ ಭಯನಿನಾರಿ । ದಿವಿಜಗಾಕೆನೀಂಸರಿ ॥ ೪ ॥

ರಾಜನಾನ್ಯರಾಜವಿಭವ । ಪೂತೆಭಾನುತೇಜನೇ ।
ಮೂಜಗಂಗಳತನಿನ್ನ । ಸರಿಯದಾದ ಕಾಣೆವೈ ॥ ೫ ॥

ಜಯತು, ಜಯತು, ಜಯತು, ಗಾಂಧಿ । ನಿನ್ನ ದೇಶಕಾ
ರ್ಯಕೆ ।

ಜಯತು, ಜಯತು, ಜಯತು, ಸಕಲ । ರಾಷ್ಟ್ರಭಕುತ
ವೃಂದಕೆ ॥ ೬ ॥

ಮಂಗಳಾರತಿ.

ಧಾಟಿ—“ ಬೆರಗಾದೆ ಮಾನಸ ” ಎಂಬಾಕೆ

ಜಯ ಮಂಗಳಾರತಿ । ವರಗಾಂಧಿಮಹಿಮನಿಗೆ ॥ ಪಲ್ಲ ॥
ಮೋಹನ್ನದಾಸಗೆ । ಮಹನೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಗೇ ಪರತರ
ಶುಭಕರ । ದುಷ್ಟದೂರ । ಶಿಷ್ಟದೋಷ ॥ ೧ ॥ ಜಯ ॥
ಪರತಂತ್ರ ನಾಶಗೇ । ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾತಗೇ ನಿರುಪಮ
ಸುಖಕರ ।

ಅಸಹಕಾರ । ಶತ್ರುಧಾರಿ ॥ ೨ ॥ ಜಯ ॥
ಜಯ ಗಾಂಧಿ ಪೂತಗೆ । ಭಯಹಾರಿ ಖ್ಯಾತಗೇ ಸದಮಲ
ಹಿತಕರ । ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ । ಬೇಗ ಕಳೆಯೈ ॥ ೩ ॥

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶ ಪಾಂಡುರಂಗ ಎಂಬಿಗಾಗಿ ಇವರು.

ದಿ ಹುಬಳೀ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್

ಭಾಸವಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅದನ್ನು

ಕೃಷ್ಣಾಜಿ ಗುರುರಾನ ಸಂಗಮ ಇವರು ಶ್ರೀಸರಸ್ವತೀ ಭಾರ್ವಾಭ
ನಾಚನಾಲಯ ಕೆಫ್ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

